

NOTAT

24. marts 2025
Sag: 20-026265K
Brian Badike Thomsen
Miljø og Natur

Lodsejerproces vedrørende BNBO-aftaler

Baggrund:

I januar 2019 blev der indgået en aftale mellem Folketingets partier om, at brugen af sprøjtemidler skulle ophøre i de boringsnære beskyttelsesområder (BNBO). Kommunerne skulle ifølge aftalen facilitere en dialog mellem vandværker og lodsejere med det formål, at opnå frivillige aftaler om beskyttelse af BNBO. Kommunerne skulle forinden for hvert enkelt BNBO vurdere indsatsbehovet. Det stod ikke på dette tidspunkt helt klart, hvad konsekvensen ville blive, hvis det ikke lykkedes at gennemføre indsatsen via frivillige aftaler.

Den statslige aftale blev først fulgt op af lovgivning, da en evaluering havde vist, at det kun var lykkedes at få beskyttet en lille del af BNBO'erne via frivillige aftaler. Lovgivningen trådte i kraft 1. juli 2024. Her fik kommunerne pligt til at meddele påbud om beskyttelse af BNBO inden 1. marts 2025, hvis det ikke inden 31. december 2024 var lykkedes at opnå frivillige aftaler. Samtidig fik kommunerne mulighed for at indgå aftaler med lodsejerne om beskyttelse af BNBO – aftaler som det vandværk, der havde gavn af aftalen, skulle finansiere.

Processen frem til sommeren 2024:

Byrådet godkendte den 25. maj 2020 administrationens vurdering af indsatsbehovet i 73 ud af 103 BNBO. Byrådet godkendte den 14. december 2020 administrationens vurdering af indsatsbehovet for de øvrige BNBO. Byrådet traf samtidig beslutning om "vilje til påbud", dvs. beslutning om, at indsatsen skal gennemføres via påbud, hvis der ikke kan opnås en frivillig aftale på rimelige vilkår. En sådan beslutning er nødvendig for at lodsejerne kan opnå skattefritagelse for den erstatning de modtager. Byrådet genbekræftede "viljen til påbud" den 27. marts 2023.

BNBO-indsatsen blev kørt i to parallelle spor:

- Vandværket skulle forsøge at opnå aftaler med lodsejerne, der indebar et stop for brugen af pesticider i BNBO. SK Vand fik NIRAS til at forestå lodsejerkontakten og beregningen af erstatningstilbud.
- Slagelse Kommune undersøgte via en konsulent interessen og mulighederne for at gennemført indsatsen via jordfordeling. Byrådet havde afsat en pulje på 43 mio. kr. til at finansiere midlertidige jordkøb, der kunne fremme jordfordelingsløsninger.

Det lykkedes at få gennemført jordfordelinger ved SK Vands Erdrup-kildeplads samt på Agersø og Omø. Slagelse Kommunes konsulent vurderede, at der ikke var den fornødne interesse og/eller mulighed ved øvrige kildepladser.

SK Vand var i dialog med stort set alle landmænd berørt af BNBO omkring deres borer. Det lykkedes SK Vand at opnå aftaler med en mindre del af lodsejerne. Kun få af de andre vandværker i kommunen fremsendte konkrete aftaletilbud til lodsejerne. En af udfordringerne i starten var, at der verserede 3 sager i Overtaksationen, som landbruget anså som principielle. Kendelserne i Overtaksationssagerne kom i 2021 og 2022. De fastlagde et højere erstatningsniveau end tilbudt og skabte dermed store forventninger til erstatningerne.

Slagelse Kommune tilbød fra begyndelsen af 2024 at finansiere konsulentbistanden til erstatningsberegning og lodsejerkontakt for vandværkerne. De fleste private vandværker tog imod dette tilbud. Med hjælp fra kommunens konsulent indgik flere private vandværker i første halvdel af 2024 aftaler med berørte lodsejere.

Processen fra sommeren 2024 til nu:

Efter sommerferien 2024, da der var indført hjemlen hertil, meddelte Slagelse Kommune ud til vandværkerne, at kommunen i løbet af september ville overtage opgaven med at indgå aftaler med lodsejerne. Det skete for at sikre, at alle lodsejere inden 1. december 2024 fik et aftaletilbud, som loven foreskriver, at de skulle have. Et aftaletilbud er desuden - efter de nye regler - en betingelse for at kommunen kan meddele påbud om beskyttelse af BNBO.

Slagelse Kommune har herefter indgået en række aftaler med lodsejere i BNBO, idet vandværket forinden blev tilbudt at være aftalepart. SK Vand har ikke ønsket at være aftalepart for aftaler, som Slagelse Kommunes konsulent har opnået enighed med lodsejeren om. Begrundelsen har primært været, at SK Vand er af den opfattelse, at Slagelse Kommune tilbyder højere erstatninger end lodsejerne er berettiget til.

Flere af de største vandværker i Danmark ønsker at udfordre det erstatningsniveau, som Overtaksationens kendelser har givet forventning om. Byrådet bemærkede den 27. maj 2024 (sag nr. 17 om indsatsen i de prioriterede indsatsområder), *"at der tages individuelle hensyn, som følger overtaksationens principper"*.

De aftaler, som Slagelse Kommune har indgået, indeholder erstatninger, der generelt er højere end det, som SK Vand havde tilbudt i samme sag.

Det er ikke lykkedes at opnå aftaler med 7 lodsejere. Slagelse Kommune har derfor - som loven foreskriver - meddelt påbud til disse om forbud mod anvendelse af pesticider i BNBO. SK Vand har påklaget erstatningsafgørelserne i de sager, som de er part i.